جنگ اطلاعاتی ایالات متحده علیه جمهوری اسلامی؛

ماهیت، کارکردها و ابزارهای مقابله

دکتر نیما رضایی

فتح‌اله پرتو

سرشناسه	:	رضایی، نیما، ۱۳۶۱-
عنوان و نام پدیدآور	:	جنگ اطلاعاتی ایالات متحده علیه جمهوری اسلامی؛ ماهیت، کارکرده ها و ابزارهای مقابله/ مولفین نیما رضایی، فتح الله پرتو.
مشخصات نشر	:	تهران : نشر دا ، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	:	۳۳۰ص.
شابک	:	978-600-8737-65-0
وضعیت فهرست نویسی	:	فیپا
یادداشت	:	کتابنامه:ص۲۹۲-۳۳۰.
موضوع	:	جنگ اطلاعاتی- - ایالات متحده، Information Warfare- United States
موضوع	:	جنگ اطلاعاتی--ایران، Information warfare – Iran
موضوع	:	فضایی مجازی - - ایران- - تدابیر ایمنی، Cyberspace- Iran -- Security measures
موضوع	:	جنگ اطلاعاتی- - ایران- - پیشگیری، Information warfare -- Prevention- Iran
موضوع	:	ایالات متحده - - سیاست و حکومت - - قرن ۲۱م. United States -- Politics and government -- 21st century
موضوع	:	ایران- - روابط خارجی- - ایالات متحده، Iran -- Foreign relations -- United States
موضوع	:	ایالات متحده- - روابط خارجی- - ایران، United States -- Foreign relations -- Iran
شناسه افزوده	:	پرتو، فتح الله، ۱۳۶۱-
رده بندی کنگره	:	۱۱ ۹ ج ز/ ۳ u
رده بندی دیویی	:	۳۵۳/۳۴۳
شماره کتابشناسی ملی	:	۴۸۵۲۴۴۱

آدرس: میدان انقلاب- خیابان جمالزاده جنوبی- کوچه دهشور پلاک ۱۰- واحد ۸
تلفن: ۰۲۱۶۶۴۲۱۵۳۴- ۱۶۶۱۲۶۷۴۸
آدرس الکترونیکی: nashrda@yahoo.com
آدرس سایت: http://nashrda.ir

عنوان کتاب.....جنگ اطلاعاتی ایالات متحده علیه جمهوری اسامی؛ ماهیت، کارکردها و ابزارهای مقابله
مؤلفین..... دکتر نیما رضایی، فتح الله پرتو
صفحه آرا..... مریم سلیمی
طراح جلد..... محبوبه آموس
ناشر .....نشر دا
شمارگان..... ۲۰۰۰ نسخه
نوبت چاپ ..... اول ۱۳۹۶

ISBN: 978-600-8737-65-0

فهرست

فصل سوم

فصل چهارم

فصل پنجم

مقدمه

«جنگ اطلاعاتی» یکی از مفاهیمی است که در سالیان اخیر کاربرد وسیعی در ادبیات مقامات و تحلیل‌گران اطلاعاتی-امنیتی غرب پیدا نموده است. مفهومی که گستره وسیعی از اقدامات و کنش‌های اطلاعاتی-امنیتی را در بر می‌گیرد و می‌تواند بنیان‌های اطلاعاتی-امنیتی و حتی سیاسی-فرهنگی-اجتماعی یک جامعه را متزلزل و مختل نموده و آن‌ها را به‌خدمت خود درآورد.

اما این گستره مفهومی موجب گردیده که دال جنگ اطلاعاتی مدلول‌های متفاوتی پیدا نماید. اساس پژوهش حاضر نیز مبتنی بر ارائه یک تعریف ثابت از مفهوم «جنگ اطلاعاتی» است تا از شناوری تعاریف و مصداق‌های جنگ اطلاعاتی کاسته گردد. پس از بررسی چند تعریف ارائه شده از مفهوم «جنگ اطلاعاتی»، این پژوهش تعریف خود از جنگ اطلاعاتی را ارائه می‌نماید که عبارت است از:

«جنگ اطلاعاتی مجموعه اقداماتی است که در آن تمامی یا بخشی از حلقه‌های «تعیین نیازمندی‌ها»، «برنامه‌ریزی»، «جمع‌آوری»، «پردازش»، «تولید» و «انتشار» اطلاعات دشمن (حریف) یا رقیب آماج حمله قرار می‌گیرند تا از قِبَل نابودی یا ممانعت از استفاده یا تحریف و یا بهره‌برداری از اطلاعات دشمن یا رقیب، نوعی برتری اطلاعاتی کسب شود. در جنگ اطلاعاتی، اطلاعات اعم از «Information»، «Intelligence» و «Data» خودی یا متحدان

کلیدی باید کانون محافظت قرار گیرد.»

در این تعریف، چهار عملیات «نابودی» یا «ممانعت از استفاده» یا «تحریف» و یا «بهره‌برداری» از اطلاعات توسط دشمن یا حریف به‌کار گرفته می‌شود تا هدف اصلی جنگ اطلاعاتی یعنی «برتری اطلاعاتی» محقق گردد. بنابراین اگر خروجی یک عملیات جنگ اطلاعاتی، «برتری اطلاعاتی» نباشد آن عملیات جنگ اطلاعاتی ناموفق بوده است.

باتوجه به کارکردهای چهارگانه «نابودی» یا «ممانعت از استفاده» یا «تحریف» ویا «بهره‌برداری» از اطلاعات، جنگ اطلاعاتی مصادیق مختلفی پیدا می‌نماید که در این پژوهش به برخی از اصلی‌ترین موارد پرداخته می‌شود. بدیهی است که با توجه به تعریف ارائه شده می‌توان مصادیق دیگری که در این پژوهش بدان پرداخته نشده را نیز استخراج نمود. لکن باید به کارکردهای چهارگانه فوق‌الذکر توجه نمود.

اگرچه در نگاه اول تعریف ارائه شده را می‌توان یک تعریف موسع دانست، لکن نگاهی به کارکردهای چهارگانه جنگ اطلاعاتی یعنی «نابودی» یا «ممانعت از استفاده» یا «تحریف» ویا «بهره‌برداری» روشن می‌سازد که این تعریف را نمی‌توان در راستای جنگ اطلاعاتی ارزیابی نمود. به‌عنوان مثال اگر یک کشور با جنگنده‌ها پهپادهای رزمی خود یک سایت شنود الکترونیک واقع در کشور دشمن یا رقیب خود را مورد حمله موفق قرار دهد و آن‌را نابود سازد، این عملیات تنها زمانی در راستای «جنگ اطلاعاتی» ارزیابی می‌گردد که «اطلاعات» موجود در آن سایت شنود «نابود» گردد و اصطلاحاً رکن اول کارکردهای چهارگانه جنگ اطلاعاتی یعنی «نابودی» اطلاعات محقق گردد. اگر این سایت شنود الکترونیک پیشتر اطلاعات کسب شده را به جایی دیگر منتقل نموده باشد و یا طی عملیات تهاجمی این اطلاعات «نابود» نگردد، کنش انجام شده یعنی بمباران هوایی، مصداق جنگ اطلاعاتی نخواهد بود. اما اگر از این جنبه به موضوع نگریسته شود که با «نابودی» سایت شنود الکترونیک مورد اشاره، دیگر امکان جمع‌آوری اطلاعات توسط آن سایت وجود نخواهد داشت، کنش انجام شده تنها و تأکید می‌گردد تنها زمانی مصداق جنگ اطلاعاتی خواهد بود که این سایت شنود الکترونیک تنها سایت شنود الکترونیک کشور همسایه باشد و یا با نابودی آن ضربه‌ای اساسی به عملیات جمع‌آوری اطلاعات کشور همسایه وارد گردد. بنابراین اگر کشور همسایه دارای مثلاً سه سایت شنود الکترونیک باشد و تنها یکی از این سه سایت بمباران گردد و اطلاعات موجود در آن سایت نیز قبلاً به مکانی دیگر منتقل شده باشد و اصطلاحاً مورد بهره‌برداری قرار گرفته باشد دیگر نمی‌توان کنش انجام شده یعنی بمباران را مصداق جنگ اطلاعاتی دانست. چرا که دو

سایت دیگر وظیفه جمع‌آوری اطلاعات را متقبل خواهند شد.

مطابق تعریف ارائه شده ترور دانشمندان هسته‌ای جمهوری اسلامی به این دلیل جنگ اطلاعاتی است که افراد ترور شده جزو دانشمندان اصلی دانش هسته‌ای جمهوری اسلامی بودند و با ترور این افراد، فرایند جمع‌آوری اطلاعات، در اینجا منظور از اطلاعات «Data» و نه «Information» یا «Intelligence» می‌باشد، ضربه‌ای اساسی دریافت نمود. ضمن آن‌که اگرچه دانشمندان هسته‌ای جمهوری اسلامی شمار بالایی دارند، لکن افراد ترور شده مطابق اذعان بسیاری از مقامات داخلی و غربی، جزو ارکان اصلی صنعت هسته‌ای جمهوری اسلامی بودند.

سایر مصادیق اصلی جنگ اطلاعاتی در فصل اول پژوهش مورد بررسی قرار گرفته‌اند. بنابراین در فصل اول، ضمن ارائه تعاریف مختلف و همچنین تعریف این پژوهش از جنگ اطلاعاتی، مصادیق مختلف جنگ اطلاعاتی غرب علیه جمهوری اسلامی مورد تدقیق قرار می‌گیرند.

در فصل دوم، به بیان مطالبی نظیر «اهمیت راهبردی خلیج‌فارس»، «منافع ایالات متحده در خلیج‌فارس»، «تأثیر پیروزی انقلاب اسلامی بر منافع ایالات متحده در منطقه» و نهایتاً «دکترین‌ها و استراتژی‌های روسای جمهور ایالات متحده درباره ایران» پرداخته می‌شود. در این فصل پس از بررسی دکترین و اقدامات دولت‌های «کارتر»، «ریگان»، «بوش پدر»، «کلینتون»، «بوش پسر» و «اوباما» درباره جمهوری اسلامی، این موضوع مطرح می‌گردد که به‌دلیل ناموفق بودن استراتژی‌ها و دکترین‌های روسای جمهور ایالات متحده درباره جمهوری اسلامی، «جنگ اطلاعاتی» به ده دلیل در دولت «بوش پدر» در دستور کار مقامات امنیتی-نظامی ایالات متحده قرار گرفت و در دوره «اوباما» پی گرفته شد. ضمن آن‌که هدف جنگ اطلاعاتی ایالات متحده علیه جمهوری اسلامی، فراهم نمودن زمینه «تغییر نظام» از طریق «تغییر رفتار» و «کاهش قدرت» یا «مهار» جمهوری اسلامی می‌باشد.

در فصل سوم، ابزار، تجهیزات و نیروی انسانی جنگ اطلاعاتی غرب علیه جمهوری اسلامی مورد اشاره قرار می‌گیرد. در این فصل بین امکانات و تجهیزات فنی و انسانی تفکیک صورت می‌پذیرد. امروزه تجهیزات فنی نقشی اساسی در جمع‌آوری اطلاعات، مخصوصاً در کشورهایی که جمع‌آوری اطلاعات توسط عوامل انسانی دشواری و مخاطرات بسیاری به‌همراه دارد، بر عهده دارند. تجهیزات فنی شامل تجهیزات جمع‌آوری اطلاعات تصویری (ماهواره‌های جاسوسی، پهپادها یا هواپیماهای بدون سرنشین و هواپیماهای تجسسی سرنشین‌دار)، تجهیزات جمع‌آوری اطلاعات مخابراتی (شبکه اشلون) و تجهیزات جمع‌آوری اطلاعات هدف‌یابی و سنجش

می‌باشند.

در فصل چهارم، امکانات و ابزارهای جمهوری اسلامی جهت مقابله با جنگ اطلاعاتی در دو بعد فنی و انسانی معرفی می‌گردند. در بعد فنی و در اولین گام به امکانات جمهوری اسلامی در بحث دفاع هوایی شامل سامانه‌های راداری و سامانه‌های پدافندی جمهوری اسلامی از یک‌سو و نیروی هوایی از دگرسو پرداخته می‌شود. همان‌گونه که پیشتر ذکر گردید تجهیزات فنی شامل تجهیزات جمع‌آوری اطلاعات تصویری نظیر ماهواره‌های جاسوسی، پهپادها یا هواپیماهای بدون سرنشین و هواپیماهای تجسسی سرنشین‌دار امروزه کاربرد وسیعی در جمع‌آوری اطلاعات دارند. مقابله موثر با تجهیزات جمع‌آوری اطلاعات تصویری مخصوصاً پهپادها و هواپیماهای تجسسی سرنشین‌دار برعهده پدافند هوایی و نیروی هوایی قرار دارد که با استفاده ترکیبی از رادارها و سامانه‌های پدافندی بومی‌شده و خریداری شده درکنار جنگنده‌های نیروی هوایی (ارتش+سپاه) این مهم را به‌انجام می‌رساند. سیستم‌های پدافند هوایی جمهوری اسلامی شامل هاک[1](MIM-23)، مرصاد (نمونه بهینه سازی شده هاک با موشک‌های شاهین و شلمچه)، راپیر[2]، تایگرکت، استاندارد (نصب شده بر روی شناورهای دریایی ارتش)، شهاب ثاقب (براساس سامانه FM-80)، حرز نهم (نمونه متحرک شهاب ثاقب) و یازهراء (نمونه نیمه متحرک شهاب ثاقب)، صیاد(براساس سامانه چینی HQ-7[3]) سام ۱ (گایدلاین)، سام۵ (اس ۲۰۰)، رعد (نمونه بهینه سازی شده سام ۶ با گینفول با موشک‌های طائر-۲)، سوم خرداد (نمونه بهینه سازی شده سام ۶ با موشک‌های طائر-۲ ب)، طبس، سامانه «علم‌الهدی» (با موشک‌های طائر-۲ ب و سدید ۶۳۰)، سام۱۵ (تور-ام‌یک)، سام۲۲ (پانتزیر) و HQ-10 (نمونه چینی اس-۳۰۰) می‌باشند. از سام ۱۴(استرلا-۳)، سام ۱۶(ایگلا-۱)، سام ۱۸(ایگلا گراوان-ساز) و موشک «ضد بالگرد قائم» نیز به‌عنوان سیستم‌های پدافندی «قابل حمل توسط نفر[4]» ایران نام می‌برند. علاوه بر این موارد، ایران در آخرین لایه پدافندی خود و به‌منظور منهدم نمودن اهداف در برد کوتاه، از توپ‌های هوایی با کالیبرهای مختلف بهره می‌برد.

از جنگنده‌های نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی که دارای قابلیت نبرد هوایی می‌باشند، می‌توان به تامکت(F-14 A)، فالکروم (Mig-29 A/UB)، فانتوم (F-4 D/E)، میراژ-اف ۱(Mirage-F1 EQ) و با کمی اغماض F-7 (نمونه چینی میگ-۲۱ روس)، فلاگر (MIG- BN

1.Hawk
2.Rapier

۳. نمونه چینی موشک سام ۲

4.man-portable

23) و فلاگر (MIG-27) اشاره نمود.

تجهیزات جنگ الکترونیک که عمدتاً و نه منحصراً در مقابله با تجهیزات جمع‌آوری اطلاعات تصویری، مخصوصاً ماهواره‌های جاسوسی و پهپادها از یک‌سو و تجهیزات جمع‌آوری اطلاعات مخابراتی از دگرسو کاربرد دارند، رکن دیگر تجهیزات فنی جمهوری اسلامی در مقابله با جنگ اطلاعاتی غرب را تشکیل می‌دهند. حضور تدافعی و تهاجمی در فضای سایبر و C4 پیشرفته نیز دیگر ارکان امکانات فنی جمهوری اسلامی را تشکیل می‌دهند. در بخش پایانی فصل نیز به سرمایه انسانی جمهوری اسلامی اشاره می‌گردد.

در فصل آخر، فصل پنجم به نهادهای دخیل در مقابله با جنگ اطلاعاتی غرب در جمهوری اسلامی پرداخته می‌شود. بدین منظور یک دسته‌بندی سه‌گانه ارائه می‌گردد:

گروه اول با وظیفه سیاست‌گذاری، گروه دوم با وظیفه هماهنگی و گروه سوم با وظیفه اجرایی.

در گروه اول می‌توان به «شورای عالی امنیت ملی» اشاره نمود. «شورای هماهنگی امور اجرایی اطلاعات کشور» در گروه دوم قرار دارد. در گروه سوم باید به دو دسته از نهادها و ارگان ها اشاره نمود:

ارکانی که در مقابله با جنگ اطلاعاتی دشمن در بعد انسانی ایفای نقش می‌نمایند و شامل «وزارت اطلاعات»، «سازمان اطلاعات سپاه پاسداران انقلاب اسلامی»، «حفاظت اطلاعات سپاه پاسداران»، «سازمان حفاظت اطلاعات ارتش جمهوری اسلامی(ن.ا.حفاجا)»، «سازمان حفاظت اطلاعات وزارت دفاع»، «پلیس اطلاعات و امنیت ناجا»، «حفاظت اطلاعات ناجا» و «نهادهای ویژه نظیر سپاه حفاظت (متشکل از سپاه انصار المهدی+ سپاه حفاظت هواپیمایی+ سپاه ولی امر) و نیروی قدس» هستند و ارکانی که وظیفه مقابله با جنگ اطلاعاتی دشمن در بعد فنی را برعهده دارند که می‌توان به «سازمان پدافند غیرعامل» و «پدافند هوایی (قرارگاه خاتم‌الانبیاء و نیروی هوافضای سپاه)» اشاره نمود.

پس از معرفی اجمالی این نهادها، پیشنهاد تشکیل دو سازمان که جای آن‌ها در مقابله با جنگ اطلاعاتی دشمن و رقیب خالی است، ارائه می‌گردد. سازمان اول باید با الگوگیری از «دفتر مدیر اطلاعات ملی»[1] ایالات متحده و به‌عنوان یک سازمان اطلاعاتی مستقل و فراگیر و متشکل از «وزارت اطلاعات»، «وزارت امورخارجه»، «وزارت کشور»، «سازمان اطلاعات سپاه»،

1. Office of the Director of National Intelligence (ODNI)

«حفاظت اطلاعات سپاه پاسداران»، «سازمان حفاظت اطلاعات ارتش (ساحفاجا)»، «سازمان حفاظت اطلاعات وزارت دفاع»، «پلیس اطلاعات و امنیت ناجا»، «حفاظت اطلاعات ناجا»، «نیروی قدس سپاه»، «سپاه حفاظت»، «سازمان پدافندغیرعامل»، «نیروی هوافضای سپاه»، «قرارگاه پدافند هوایی خاتم‌الانبیاء» و «دادستانی کل کشور» و با دارا بودن یک رئیس واحد در رأس آن با وظایف و اختیارات معین تشکیل گردد و از شش حلقه «چرخه اطلاعات» به‌غیر از حلقه «جمع‌آوری»، پنج حلقه «تعیین نیازمندی‌ها»، «برنامه‌ریزی»، «پردازش»، «تولید» و «انتشار» اطلاعات را دارا باشد.

سازمان دوم مشابه «ستاد تدابیر ویژه اقتصادی» با هدف مقابله و مدیریت آثار تحریم‌های پیشین و همچنین تحریم‌های اعمالی احتمالی در آینده تشکیل گردد تا بتواند با دارا بودن قدرت اجرایی نه تنها در سطح کلان که حتی در سطح خرد اقتصاد نیز نقش آفرین باشد و اثرات تحریم‌ها را به‌حداقل ممکن کاهش دهد، با این تفاوت که نه به‌عنوان یک ستاد که در اوقات منظم یا غیر منظم تشکیل جلسه می‌دهد بلکه به‌عنوان یک سازمان مستقل و متشکل از نمایندگان تام‌الاختیار «وزارت امور اقتصادی و دارایی»، «وزارت امور خارجه»، «وزارت اطلاعات»، «وزارت صنعت، معدن و تجارت»، «وزارت جهاد کشاورزی»، «وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی»، «وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات»، «بانک مرکزی»، «سازمان اطلاعات سپاه»، «اطلاعات (و حفاظت اطلاعات) نظامی» و «بخش اقتصادی ستاد کل نیروهای مسلح» و با دارا بودن یک مدیر مستقل در اقتصاد ایران ایفای نقش نماید.

پیام اصلی کتاب را شاید بتوان در یک جمله خلاصه نمود و آن نیز این مطلب است که «اگرچه جمع‌آوری اطلاعات با استفاده از منابع انسانی همواره از اهمیت خود را حفظ نموده است، لکن در دنیای امروز، کشوری که جمع‌آوری و مقابله با جمع‌آوری اطلاعات با استفاده از منابع فنی را به فراموشی بسپارد مطمئناً ضربه خواهد خورد». به همین دلیل است که امروزه مبحث «ضداطلاعات چندروشی(MDCI)[1]» اهمیت شایانی در میان سرویس‌های اطلاعاتی پیدا نموده است.

در پایان با ذکر این نکته که تنها اثر عاری از خطا «قرآن مجید» می‌باشد، پیشنهادات خوانندگان و محققان را با رویی گشاده و با دیده منت پذیرا خواهد بود. برخود لازم می‌داند از عنایات و راهنمایی‌های بزرگوارانه آقایان «دکتر فرهاد اخترشناس»، «دکتر نیلوفری»، «عباس و محمدکریم جوشن»، «دکتر مهدی هرمزپور»، «مهرداد باقرنیا»، «رحمت‌اله رضایی»، «وحید

1. Multidisciplinary Counterintelligence(MDCI)

رحیمی» و «ضیایی»، «انصاری»، «محسنی»، «حسینی»، «مهدی»، «رسولی» و سایر دوستان صمیمانه تقدیر و تشکر نماید.

شهریور ماه یک‌هزار و سیصد و نود شش
دکتر نیما رضایی
فتح‌اله پرتو